

С.С. Балашова
(Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського)

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розглядається питання про використання ресурсів Веб 2.0 у навчальному процесі у ВНЗ, зокрема методу веб-квестів як активного, самостійного, конструктивного, ситуативного, автономного процесу, який сприяє засвоєнню технологій та стратегій навчання, формуванню навичок самостійного вирішення проблем. Обґрунтовується доцільність застосування веб-квестів для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів.

Ключові слова: веб-квест, сервіси Веб 2.0, автономне навчання, іншомовна комунікативна компетенція.

Постановка проблеми. Основною метою сучасної системи освіти є інтелектуальний і моральний розвиток особистості, формування критичного і творчого мислення, уміння працювати з інформацією. Тому система освіти має бути побудована на представленні студентам можливості розмірковувати, співвідносити різні точки зору, формулювати й аргументувати свою власну точку зору, спираючись на знання фактів, законів, на власні спостереження та чужий досвід.

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає від системи вищої освіти підготовки висококваліфікованих фахівців з глибокими знаннями методів пошуку, обробки, систематизації та практичного застосування інформації, а також із знанням іноземної мови, котра є однією із складових частин гуманітарної підготовки. Це вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту, методик викладання мови, оцінювання набутих знань відповідно до визначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця типових завдань та вмінь їх застосування у його діяльності; розвиток діяльнісної комунікативної компетенції, що передбачає практичне оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та комунікативне використання німецької мови як у повсякденних, загальних ділових ситуаціях, так і у фахових; професійна і фахова спрямованість, що передбачає залучення професійних навичок, умінь та знань; усвідомлення міжкультурних відмінностей, розуміння чужої і своєї культур та ін.

Однією з складових діяльнісної іншомовної компетенції поряд з соціокультурною, фаховою, навчальною та методичною компетенціями, є іншомовна комунікативна компетенція, яка представляє сукупність навичок, умінь та знань, яка дозволяє навчатися, працювати і спілкуватися в багатонаціональному суспільстві і досягати у рівноправному діалозі взаєморозуміння та взаємодії з представниками інших культур [5, с. 16].

Дана компетенція реалізується насамперед через розвиток навичок та вмінь в основних видах мовленнєвої діяльності, що охоплюють рецепцію, продукцію, інтеракцію та медіацію, і реалізуються як у письмовій, так і в усній формах [2, с. 25]. Вони формуються, розвиваються й удосконалюються у межах як повсякденних, так і професійно зорієнтованих ситуацій.

Розвиток іншомовної комунікативної компетенції забезпечує студентів можливість:

- вдосконалювати свої вміння в читанні, аудіюванні, письмі та говорінні для вироблення навичок роботи з інформацією текстів різних типів з будь-яких джерел на основі вже набутих знань про світ; вилучати, аналізувати й систематизувати, добирати і передавати інформацію;
- на основі здобутої інформації формувати власну думку, обґрунтовувати її і давати необхідні пояснення;
- розпізнавати наміри повідомлення, які відповідають певним різновидам текстів з їх граматичними структурами і правилами, розуміти й переносити їх на адекватні ситуації [5, с. 18].

Набуття іншомовної професійно спрямованої компетентності дозволить майбутньому фахівцеві виконувати різні види робіт з оригінальною літературою зі спеціальності, а саме: розуміти зміст, вміти отримати необхідну інформацію, перекласти або реферувати необхідний матеріал; мати навички діалогічного мовлення а також володіти зв'язним монологічним мовленням на рівні як самостійно підготовленого, так і непідготовленого висловлювання, розуміти діалогічне та монологічне мовлення в межах вивченого матеріалу; володіти навичками як усного, так і письмового перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки; знати основи ведення ділової документації іноземною мовою, вести ділове листування, переговори тощо; володіти основними навичками двостороннього перекладу; використовувати словники та довідковий матеріал при перекладі; вміти стисло та точно висловлювати думки обома мовами; вміти використовувати засоби сучасних інформаційних технологій під час спілкування та передачі інформації [3].

У формуванні іншомовної комунікативної компетенції у сучасному суспільстві значну роль відіграє мережа Інтернет, оскільки інформатизація всіх ланок життєдіяльності, в тому числі освіти, є характерною рисою суспільства XXI сторіччя. Технологія Веб 2.0 (Web 2.0) – друге покоління мережних сервісів, що останнім часом стали основою розвитку мережі Інтернет та використання яких дає змогу педагогами вирішувати найрізноманітніші освітні завдання. Принциповою відмінністю технології Веб 2.0 від технологій Веб 1.0 (першого покоління сервісів мережі Інтернет) є те, що її використання дає змогу не лише переглядати веб-ресурси мережі, а й завантажувати власні, здійснювати обмін цими ресурсами з іншими користувачами, діяти спільно з метою їхнього накопичення, брати участь в обговореннях та ін.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження процесу інформатизації та комп'ютеризації освіти, а також психолого-педагогічне обґрунтування можливостей використання засобів сучасних інформаційних технологій та сервісів Веб 2.0 в навчальному процесі висвітлено в працях О.С. Полат, Є.Д. Патаракіна, Р.С. Гуревича, М.Ю. Кадемії, Б. Додж, Р. Донат, С. Гербер та інших.

Аналіз наукових досліджень та досвіду роботи у вищих технічних навчальних закладах дає можливість зробити висновок про те, що система освіти, яка спрямована на перспективу, повинна надати майбутнім фахівцям можливість отримувати необхідні знання та вміння, які дозволяють правильно орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати засоби та методи доступу до інформаційних ресурсів та інформаційних комунікацій, засоби розвитку та практичного використання інформаційних технологій.

Метою статті є розгляд можливостей використання ресурсів Веб 2.0 у навчальному процесі, а саме обґрунтування доцільності застосування методу веб-квестів для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів.

Виклад основного матеріалу Одним з перших веб-квести почав застосовувати на практиці Берні Додж, професор освітніх технологій університету Сан-Дієго (США) у 90-тих роках XX сторіччя. Він визначає веб-квест як дослідницько-зорієнтовану діяльність, під час якої вся інформація, яку використовують студенти, здобувається у мережі Інтернет. Це конструктивний підхід до навчання. Студенти не тільки збирають і організують інформацію, отриману з Інтернету, вони спрямовують свою діяльність на поставлене перед ними завдання, часто пов'язане з їх майбутньою професією [6, 8]. Веб-квести можуть бути використані при навчанні з різних дисциплін, але особливо корисними вони є у вивченні іноземних мов, оскільки представляють собою міні-проекти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті. Б. Додж визначає такі види завдань для веб-квестів:

- аналітичні завдання – пошук та систематизація інформації;
- відтворення – демонстрація розуміння теми за допомогою представлення матеріалів із різних джерел у новому форматі (презентація, плакат та ін.);
- планування та проектування – розробка плану або проекту на основі запропонованих завдань;

- розробка креативних продуктів (творча робота, результатом якої є створення оповідання, пісні, відеоролика та ін.);
- досягнення консенсусу – знаходження спільного для членів групи рішення стосовно певного питання;
- журналістське розслідування;
- розв'язування загадки;
- наукове дослідження – вивчення різноманітних явищ, фактів [6].

Розрізняють короткострокові та довгострокові веб-квести. Для короткострокових квестів типовим є отримання та опрацювання інформації. Студенти здобувають у мережі Інтернет певну кількість нової інформації, яку вони опрацьовують протягом декількох годин (заять). Під час виконання довгострокових веб-квестів студенти працюють над більш складними питаннями протягом більш тривалого періоду часу (наприклад, семестр). Метою цього типу квестів є не тільки здобуття певної інформації, а й розширення і поглиблення вже наявних знань у певній галузі. Веб-квести характеризують за такими критеріями:

1. Веб-квести, які передбачають отримання та аналіз інформації з певного питання.
2. Веб-квести, які передбачають вирішення заданої проблеми. Мова йде не тільки про збір інформації. Передумовою виконання цього виду квесту є володіння необхідною інформацією, яка застосовується для вирішення проблеми, визначеної у завданні.
3. Веб-квести, метою яких є комунікативний обмін, наприклад, із експертами або фахівцями певної галузі знань. Інтернет уможливило спілкування зі студентами з країни, мова якої вивчається, що сприяє формуванню як комунікативної, так і фахової компетенції.
4. Веб-квести, які включають рольові ігри: студенти виконують задані ролі для досягнення спільної мети, результатом є різнобічний аналіз ситуації та спільне вирішення заданої проблеми.

Отже, навчання із веб-квестами є активним, самостійним, конструктивним, ситуативним, автономним, соціальним процесом. Автономне навчання сприяє тому, що студенти вчать засвоювати технології та стратегії навчання, самостійно підходити до вирішення проблем, а також переносити набуті знання і стратегії на інші сфери діяльності. Автономне навчання є основою усвідомленого самостійного неперервного навчання і формує гнучку реакцію на можливі професійні зміни.

Веб-квести використовуються досить давно і мають чітку структуру. Однак, вона не є чимось застиглим і використовуються тільки як основа, яку за необхідності можна моделювати. Є можливість конструювати квест у відповідності з рівнем і потребами студентів. Зазвичай квест ділиться на чотири основні розділи: Вступ, Завдання, Виконання, Оцінювання.

Перший етап – **Вступ**. На цьому етапі проводиться підготовча робота, відбувається знайомство з темою, ставиться проблема. Наприклад, у веб-квесті «Євросоюз» <http://euwebquest.wordpress.com/>, розробленому автором під час виконання завдань онлайн-курсу Гете-Інституту «Multimedia Führerschein D», студентам пропонується ознайомитися з основними фактами, пов'язаними із Європейською Спільнотою та актуальністю досліджуваного питання. Введення проблеми, побудоване на знаннях студентів, мотивує їх до виконання завдань та поглиблення знань з цієї теми.

Розділ **Завдання** чітко і точно пояснює, що учні повинні зробити в процесі роботи над квестом. Завдання повинно давати мотивацію, бути цікавим для студентів і бути прив'язаним до конкретної життєвої ситуації. Студенти при цьому часто залучаються до рольової гри за заданим сценарієм. Метою проходження квесту є не копіювання інформації з сайтів, а її пошук, вибір з запропонованих джерел, критична обробка та застосування у заданій ситуації або для розв'язання проблеми. Прикладом квесту із залученням рольової гри може слугувати веб-квест «Одруження в Німеччині» <http://dafhochzeit.wordpress.com/>, завданням якого для першої групи (виконують роль молодої пари) є ознайомлення з можливими варіантами одруження у Німеччині як у церкві, так і у відділу реєстрації шлюбів. Друга група, яка виконує

роль батьків наречених, має організувати весілля, вибрати заклад для його проведення та ін. Третя група (друзі наречених) мають підготувати весільну подорож. Завдання квесту «Подання заяви на роботу» <http://www.gerberonline.de/webquests/bw/problem.html> сформульовані таким чином, що студенти мають ознайомитися із роботою, яку вони хочуть отримати, з вимогами до претендентів, умовами прийому на роботу та ін., а також у групах зібрати необхідну для написання заяви інформацію та відіслати роботодавцю готову заяву.

Наступним є етап **Виконання**. Студенти виконують ряд завдань та проводять дослідницьку роботу, використовуючи наперед зазначені укладачем квесту веб-ресурси. Задається також і соціальна форми роботи над завданнями (індивідуальна, в парах, в групі), час виконання. Стадія виконання передбачає створення одного або декількох готових продуктів, які студенти представляють по завершенні дослідницької роботи. Результати виконання веб-квесту залежно від досліджуваного матеріалу, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, комп'ютерної презентації, есе, веб-сторінки і т.ін. Вимоги до презентації також описані у цьому розділі.

Під час виконання веб-квестів розвиваються такі вміння:

- використання інформаційних технологій для вирішення професійних завдань (пошук необхідної інформації, оформлення результатів пошуку у презентації, кліпи, веб-сайти та ін.);
- автономне навчання та самоорганізація;
- робота у групі (планування роботи та розподіл ролей у групі, взаємодопомога);
- уміння знаходити декілька способів вирішення проблемної ситуації, вибір та обґрунтування найбільш раціонального варіанта;
- навички проведення презентацій (представлення результатів виконаного завдання), ведення дискусії тощо.

Розділ **Джерела** включає вказівки на Інтернет-сайти, онлайн-доступні документи, аудіо-відеоматеріали, книги, журнали та інші друковані джерела, мейли експертів, до яких можна звернутися про допомогу під час виконання завдань. Слід зазначити, що веб-квести мають і недоліки: по-перше, укладання квестів займає досить велику кількість часу, оскільки потребує опрацювання матеріалу самим укладачем, підбір ресурсів, яких буде достатньо та не занадто багато для вирішення поставленої задачі, та які відповідають рівневі володіння мовою студентів. Крім того слід зважати на те, що Інтернет-лінки швидко застарівають, а сайти періодично оновлюються, тому перед впровадженням вже готового квесту необхідно перевірити актуальність запропонованих джерел.

Етап **Оцінювання** передбачає самооцінку готового продукту, порівняння його з продуктами інших груп. Студенти не тільки представляють свою роботу, але і роблять висновки, чому вони навчилися, чого досягли. При груповій роботі вони оцінюють також свою участь у проекті і свій особистий прогрес. Викладач також оцінює роботу, аналізує помилки, дає поради для майбутньої роботи. Можна запропонувати такі можливі форми оцінювання:

- Групова – учні оцінюють роботу інших груп за певними критеріями, вибирають найбільш вдалу роботу або окремі елементи, висловлюють свої враження;
- Індивідуальна – кожен учасник відповідає на питання анкети або пише аналіз своєї роботи за планом (сподобалася чи не сподобалася, яка частина роботи була найважчою або легкою, що нового дізнався, як покращилася німецька мова в процесі роботи, який внесок вніс в групову роботу і кінцевий продукт тощо). Можливо обговорення в парах чи групах.
- Коментарі викладача

Звичайно, запропонована структура веб-квесту може змінюватися, ускладнюватися, розділи можуть мати інші назви і розподілятися на підрозділи, але наведені вище етапи повинні зберігатися.

Таким чином, веб-квест – це не що інше, як сценарій організації проектної діяльності учнів з будь-якої теми.

Складання веб-квесту не вимагає великих технічних знань. Можна визначити такі групи умінь, необхідних для укладання квесту:

дослідницькі вміння: необхідно вміти вести пошук в Інтернеті, швидко і точно підбирати ресурси. Важливо мати навички роботи в різних пошукових системах, вміти точно сформулювати питання;

аналітичні вміння: також дуже важливо критично оцінити знайдені ресурси. Перш ніж дати завдання студентам, викладачеві самому необхідно відвідати запропоновані сайти і переконатися, що вони підходять для виконання завдань, відповідають рівню студентів.

знання текстового редактора: щоб об'єднати текст, зображення та веб-посилання в готовий документ, необхідно вміти працювати з текстовими процесорами.

Студентам, які мають досвід роботи в Інтернеті, можна запропонувати скласти власний веб-квест з певної тематики. Попередньо їх слід познайомити зі структурою квесту, при необхідності забезпечити списком корисних сайтів. Усвідомлення того, що самостійно виконана робота з укладання квеста може бути використана як завдання для інших, може бути використана як мотиваційний фактор.

Переконливих причин для використання веб-квестів досить багато. Це легкий спосіб включення Інтернету в навчальний процес, у процес вивчення мов, при цьому не потрібно особливих технічних знань. Квест може виконуватися індивідуально, але найкращим чином він виконується в групі. При цьому досягаються дві основні мети навчання мови – комунікація та обмін інформацією. Веб-квести розвивають критичне мислення, такі вміння як уміння порівнювати, аналізувати помилки і перспективи, класифікувати, мислити абстрактно. Студенти не просто збирають інформацію, а й трансформують її, щоб виконати завдання, вирішити поставлену проблему. У студентів підвищується мотивація, вони сприймають поставлене завдання як реальне і корисне, як таке, що може бути застосоване на практиці, удосконалюють мову, що веде до підвищення ефективності навчання.

Список літератури:

1. **Гуревич Р.С.** Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти // Р.С. Гуревич, М. Ю. Кадемія – Вінниця: ТОВ “Планер”, 2005. – 366 с.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед.наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 237 с.

3. **Клочко В.І.** Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій : монографія / В.І. Клочко, М. Г. Прадівляний. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 196 с.

4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие / Под ред. Е.С. Полат. – М. : Академия, 2003. – 272 с.

5. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.

6. **Dodge B.** Some Thoughts About WebQuests // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html

7. **Moser H.** Abenteuer Internet. Lernen mit WebQuests; Zürich 2000

8. **Steveker W.** Selbstständig lernen mit WebQuests // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wolfgangsteveker.de/webquests/andalucia/wq.htm>

9. <http://lehrerfortbildung-bw.de/unterricht/webquest/index.html>

10. <http://webquest.org/index.php>

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВЕБ-КВЕСТОВ В ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

В статье рассматривается вопрос об использовании ресурсов Веб 2.0 в учебном процессе в вузах, а именно метода веб-квестов как активного, самостоятельного, конструктивного, ситуативного, автономного процесса, который способствует усвоению технологий и стратегий обучения, формированию навыков самостоятельного решения проблем. Обосновывается целесообразность применения веб-квестов для формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов.

Ключевые слова: веб-квест, сервисы Веб 2.0, автономное обучение, иноязычная коммуникативная компетенция.

S.S. Balashova

THE USAGE OF WEBQUESTS FOR FORMING THE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

In the article the question of usage of Web 2.0 services in education is considered, namely WebQuests as an active, inquiry-oriented autonomic lesson format in which most or all the information that learners work with comes from the web. The advantages of implementing of WebQuests for forming of a foreign language communicative competence are presented.

Key words: WebQuest, Web 2.0 services, foreign language communicative competence.

